

SOSYAL MEDYADA KULLANILAN CAPS'LERİN TELİF HUKUKU BOYUTU VE YASAL DÜZENLEMELERİN YETERLİLİĞİ

Pelin KARAASLAN*

ÖZ

Resim, fotoğraf, film kesiti veya karikatür çizimlerinin esprili bir yazıyla tamamlanmış hali olarak tanımlayabileceğimiz caps'ler hem iletişimin hem de mizahın yeni bir türü olarak dijital kültürdeki yerini çoktan almıştır ve kullanımı özellikle de sosyal medyada yaygınlaşmaktadır. Pek çok yeni olgu gibi caps'ler de bir takım hukuki sorunları beraberinde getirmektedir. Bu makalede, tek başına değerlendirildiğinde Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) kapsamında korunan ve başkalarının izinsiz kullanılması yasaklanan görsellerin, caps görünümünü aldığı telif hukukundaki yerinin ne olacağı tartışılacaktır. Bazı sanat tarihçilerinin sanatın yeni bir formu olarak değerlendirdikleri caps'lerin FSEK kapsamında başlı başına bir "eser" olarak görülüp görülemeyeceği ve caps'e konu olan görsellerin izin almaksızın kullanımının hangi hallerde mümkün olabileceği, çalışmada cevap aranacak sorulardır. Bu bağlamda özellikle, caps'lerin "parodi" ya da "alıntı" niteliğine sahip olup olmadığı tartışılacak ve yeri geldikçe de FSEK'in, başta internet ortamında olmak üzere dünya genelinde hızla değişmekte olan kültür anlayışına cevap vermekte ne kadar yeterli olduğuna değinilecektir.

***Anahtar Kelimeler:** Telif hakları, sosyal medya, caps, dijital mizah, remix kültürü*

THE COPYRIGHT ASPECT OF SOCIAL MEDIA MEMES AND ADEQUACY OF THE LEGAL PROVISIONS

ABSTRACT

Internet memes which we may define as pictures, photographs, film sections or caricature drawings as complemented by a witty inscription have already taken their place in the digital culture as a new form of both communication and humor and they are being increasingly used especially in the social media. As many other new notions, memes bring about some legal problems. In this study, we will discuss the

---

* **Dr. Öğr. Üyesi**, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı,
e-posta: pkaraaslan@anadolu.edu.tr,
ORCID: 0000-0001-5695-192X.
DOI : 10.34246/ahbvuhfd.775447

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih : 26/11/2019

Yayınlanmasının Uygun Görüldüğü Tarih: 16/07/2020

copyright framework for memes containing visual elements protected by the Law on Intellectual and Artistic Works ("FSEK") and prohibited from being used by others without permission of right holder. We will try to find answers to the questions of whether memes, which some art historians consider as a new form of art, may be qualified as "work" under the scope of FSEK and under which circumstances it is possible to use a copyright protected image as a meme without the permission of right holder. In this context, we will especially discuss whether the memes may be regarded as a "parody" or "citation" and the extent to which FSEK is adequate to respond to the understanding of culture that is changing rapidly worldwide, especially in internet environment.

Key Words: *Copyrights, social media, memes, digital humor, remix culture*

GİRİŞ

Caps'ler, herhangi bir görselin, kimi zaman duygu ve düşünceleri karşı tarafa aktarmak, kimi zaman da yalnızca insanları gülümsetmek üzere belirli bir yazı ile tamamlanması prensibine dayanan ve daha çok internet ortamında görmeye alışkın olduğumuz motiflerdir¹. Bazı Türkçe kaynaklarda² "caps" kavramının "*capture*" sözcüğünden türediği belirtilmekteyse de ilgili kaynaklarda buna dair bir belgelendirme yer almamaktadır. Kanımızca caps ifadesinin "resim, film vb. altındaki yazı" şeklinde tercüme edilebilecek, İngilizce "*caption*" sözcüğünden kaynaklanması ihtimali daha olasıdır. Avrupa ülkeleri ise caps kavramını ifade etmek üzere "*internet meme*" ya da sadece "*meme*" sözcüklerini kullanmaktadır³.

İnternetin her an kolayca ulaşılabilen bir araç haline gelmesi ve böylelikle sosyal medya kullanımının yaygınlaşması, caps'leri oldukça popüler hale getirmiştir. Öyle ki, sosyal medya kullanıcılarının daha iyi ve daha mizahi caps üretebilme ya da bir caps'i ilk kullanan kişi olma hevesi, ülkemizde ve diğer ülkelerde tek işlevi caps üretmek olan belirli internet platformlarının (*meme generator*) kurulmasına neden olmuştur⁴.

¹ KAHYA, s. 1022.

² AKTAŞ, s. 6; DEMİRCİ, s. 36; KIRIK/SALTIK, s. 105.

³ Bkz. BONETTO, s.989; HOLZHAUER, (<http://nulawreview.org/extralegalrecent/copyright-and-social-media-what-does-it-meme>, erişim: 26.11.2019); MAIER, s. 397 vd.; "*meme*" sözcüğünün kökenine dair açıklamalar için ayrıca bkz.: SALTIK, s. 52; AKTAŞ, s. 6.

⁴ Bir örneği için bkz. (<https://imgflip.com/memegenerator>, erişim: 26.11.2019); Türkiye'deki

Caps'lere konu olan görseller resim, fotoğraf, film kesiti veya karikatür çizimleri gibi çok çeşitli kaynaktan beslenebilir. Söz konusu “kaynak görsel” meşhur bir resim, ünlü bir kimsenin fotoğrafı, tanıdık bir film kesit olabileceği gibi, daha önce herkesçe pek bilinmeyen bir görsel ile de örtüşebilir⁵. Kullanılan görselin niteliğinin caps’i üreten kişi tarafından bilinmediği durumlara da rastlamak mümkündür. Nitekim “*socially awkward penguin*” adıyla dünya çapında meşhur olan caps buna örnektir. Gündelik hayatta yaşanan utanç verici durumları ifade ederken kullanılan bu caps’te görsel olarak yer alan, şaşkın bir bakışa ve komik bir duruşa sahip penguen, Antartika’da fotoğrafı çekilmiş bir adalie penguenidir. Caps’i yapan kişi, fotoğrafın esasında George F. Mobley adında bir National Geographic fotoğrafçısına ait olduğunu, adı geçen şahıs kendisinden €785 tutarında telif ücreti talep ettiğinde öğrenmiştir⁶.

Sosyal medyada kullanılan caps’lerin telif hukuku boyutu çeşitli ülkelerde bir süredir tartışılmaktadır⁷. Çalışmamızın da konusunu oluşturan bu tartışma, esasında yalnızca caps’lerin kullanımına indirgenen değil, genel olarak dünyada yükselen *remix*-kültürüne ilişkin sorular barındırmaktadır. “*Remix-kültürü*” ile kastedilen, dijital teknolojilerin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan ve var olan eserlere yeni bir boyut kazandırmaya yönelik faaliyetlerdir⁸. “*Sampling*”⁹ ve “*mash-up*”¹⁰ çalışmaları gibi pek çok olgu artık bu kültürün

---

örneklerden biri için bkz. (<https://www.bobiler.org/>, erişim: 26.11.2019); ayrıca bkz. KIRIK/SALTIK, s. 109.

⁵ Çeşitli örnekleri için bkz. DEMİRCİ, s. 37 vd.; ayrıca bkz. (<https://images.app.goo.gl/gjQpXriRtG6WhHJ4A>, erişim: 26.11.2019)

⁶ İlgili görseller ve haber için bkz. (<https://www.techdirt.com/articles/20150908/00155432189/getty-images-goes-copyright-trolling-after-meme-penguins.html>, erişim: 26.11.2019)

⁷ Bu konudaki çalışmalar için bkz. MAIER, s. 397 vd.; PATEL, s. 235 vd.; LANTAGNE, s. 387 vd.

⁸ PÖTZLBERGER, s. 675; KAYNAK/KOÇ, s. 394; ayrıca bkz. (https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2015/03/article_0006.html, erişim: 26.11.2019).

⁹ Müzikte *sampling* yani “örnekleme”, genellikle bir başkasına ait olan müzik/ses kaydının içerisinden ritim, melodi, söz veya diğer sesleri içeren bir kesitin alınıp bir başka ses kaydının içerisine entegre edilerek yeniden kullanılmasıdır, CZYCHOWSKI, § 9 Rn. 79.

¹⁰ *Mash up*, genellikle farklı kişilere ait olan şarkı, video vb. içerikteki eserlerin özgün bir nitelikte bir araya getirilmesi, yeni bir tasarım ile sunulması şeklinde tanımlanabilir. Danger Mouse’a ait 2004 yılında piyasaya sürülen ve şarkıcı JayZ ile The Beatles grubunun şarkılarının özgün bir biçimde bir araya getirilmesi ile oluşturulan The Grey Albümü, *mash up* türünün en bilinen örneklerindedir, PÖTZLBERGER, dipnot: 102.

bir parçasıdır¹¹. Dolayısıyla caps kullanımı da oluşan bu yeni kültür akımına dair resmin yalnızca küçük bir bölümüdür. Ne var ki bu konuyla ilgili henüz tam olarak yol gösterici bir mahkeme kararı bulunmamakta, kapsamlı bir çalışmaya da rastlanmamaktadır.

Bu makalede caps'ler ile ilgili iki temel soruya cevap aranacaktır. Bunlardan ilki, başkalarına ait telif hakkı içeren görselleri izin almaksızın caps'e dönüştüren ve paylaşan kimsenin bu eyleminin eser sahibinin haklarına getirilen sınırlamalar kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğidir. İkincisi ise caps'lerin başlı başına bir "eser" olarak nitelendirilmesinin ve bunlar üzerinde telif hakkı elde edilmesinin mümkün olup olmayacağıdır.

Ülkemizde telif hakları, 05.12.1951 tarihli ve 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) ile korunmaktadır. Anılan sorulara da esasen bu Kanun kapsamında cevap aranacaktır. Bu nedenle çalışmanın ilk bölümünde, FSEK'in sağladığı korumanın konusu, kapsamı ve sınırları hakkında kısaca bilgi verilecektir. Soruların tartışıldığı ikinci ve üçüncü bölümlerde yeri geldikçe, FSEK'in, başta internet ortamında olmak üzere dünya genelinde hızla değişmekte olan kültür anlayışına cevap vermekte ne kadar yeterli olduğuna da değinilecektir. Sosyal medya aktörlerinin yani içerik, yer ve erişim sağlayıcılarının olası bir telif hakkı ihlalinden sorumlu tutulup tutulmayacağı hususu¹² ve internet ortamında fikri hakların korunmasına uygulanacak hukuk¹³ gibi konular ise çalışmada incelenmeyecektir.

I. FSEK'İN SAĞLADIĞI KORUMANIN KONUSU, KAPSAMI VE SINIRLARI

Caps'lere konu olan görseller, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında "eser" niteliğinde olabileceği gibi Kanun'da düzenlenen eser dışındaki koruma konularından birine ilişkin de olabilir. Her iki duruma yönelik korumanın kapsamı ve sınırları aşağıda ayrı ayrı ele alınmıştır.

A. "ESER" KORUMASI

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun sağladığı korumanın temel konusunu eser niteliğindeki fikri ürünler oluşturur. Eser, FSEK m. 1/B hükmünde,

¹¹ PÖTZLBERGER, s. 675.

¹² Bu konuya dair bir inceleme için bkz. ATEŞ, (2013), s. 72 vd.; ayrıca bkz. GEZDER, s. 1 vd.; BAŞPINAR/KOCABEY, s. 229 vd.

¹³ KAPLAN, s. 1 vd.

“sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat ürünü” olarak tanımlanmıştır. Hususiyet, bir fikri ürünün korunması için gereken sübjektif unsur olup fikrin, sahibine özgü bir düşünsel çaba ile belli kalıplar içinde somutlaştırılması anlamına gelir¹⁴. Bu kalıplar, Kanun’da “ilim ve edebiyat eseri”, “musiki eser”, “güzel sanat eseri” veya “sinema eseri” şeklinde sınırlı olarak sayılan dört eser kategorisidir¹⁵. Kategorilerinin her biri Kanun’da örneklendirilmiştir (FSEK m. 2-5). Dolayısıyla kategoriler sınırlı olmakla birlikte kendi içerisinde esnektir. Değişen sanat ve teknoloji anlayışı gibi gelişmelere bağlı olarak her bir kategorinin içinde yeni eser türleri ortaya çıkabilir. Ancak, bazı eser türleri için kanunda ek bazı koşullar aranmakta ve bir fikri ürünün bu eser türüne dâhil olabilmesi için bu koşulları da sağlaması gerekmektedir. Örneğin güzel sanat eserlerinde bedî yani estetik nitelik (FSEK m. 4), bilimsel eserlerde ilmi veya teknik özellik (FSEK m. 2/b), sinema eserlerinde ise çekim tekniğine uygunluk¹⁶ kriterleri aranan ek koşullardandır.

Eser sahibi, eseri meydana getiren kişidir (FSEK m. 1/B-b). Eser sahibinin hakları Kanun’da manevi ve mali haklar olarak iki başlıkta düzenlenmiştir. Bu hakları kullanma yetkisi kural olarak doğrudan ve yalnızca eser sahibine aittir. Eser sahibinin manevi haklarının başında, esere aleniyet kazandırma hususunda karar verme ve eserin kamuya sunulma zamanı ile sunuluş tarzını belirleme yetkisini veren “umuma arz hakkı” gelir (FSEK m. 14). Bunun yanında eser sahibinin, kendi adı veya takma adı ile yahut adsız olarak eseri umuma sunma veya yayımlama yetkisi de bulunmaktadır (FSEK m. 15). Eserde veya eser sahibinin adında kısaltma, ekleme gibi çeşitli değiştirmeler yapılmasını engellemek de eser sahibinin manevi hakları arasında sayılmıştır (FSEK m. 16).

Mali haklar ise bir eseri işleme, çoğaltma, o eserden temsil suretiyle faydalanma ve işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla eseri umuma iletme ve yayma hakkının yalnızca eser sahibine ait olmasını ifade eder (FSEK m. 21-25). Bununla birlikte eser sahibi, sahip olduğu mali haklar üzerinde sözleşme yapabilir ya da tasarrufta bulunabilir. Sözleşme

---

¹⁴ Hususiyet kavramına ilişkin farklı görüşlere genel bir bakış için bkz. BOZGEYİK, s. 171 vd.; ayrıca bkz. BELLİCAN, (2008), s. 67 vd.

¹⁵ KILIÇOĞLU, (2019), s. 119; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 64.

¹⁶ GÜNEŞ, s. 58.

ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır (FSEK m. 52).

FSEK, bir eseri işleme hakkının yalnızca eser sahibine ait mali nitelikte bir hak olduğunu ifade etmekle birlikte “işlenme eser” kavramına da ayrıca yer vermiştir. FSEK m.1/B-c hükmüne göre işlenme eser, diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle bağımsız olmayan ve işleyenin hususiyetini taşıyan fikir ve sanat mahsullerini ifade etmektedir. Bağımsız olmama unsuru, işlenme eser meydana getirilirken amaçlanan yeni bir orijinal eser meydana getirmek değil, istifade edilen eserin farklı bir şekilde ifade edilmesi olduğunu göstermektedir¹⁷. Bu nedenle işlenme eser, asıl eserin taşıdığı hususiyeti yansıtmaya devam etmelidir¹⁸. Ayrıca işlenme eserden söz edebilmek için eserin işlenmiş halinin de FSEK’te yazılı eser kategorilerinden birine dâhil olması gerekir¹⁹. İşlemenin asıl eser sahibi dışında biri tarafından yapılması halinde ise bunun başlı başına FSEK’in sağladığı telif korumasından yararlanabilmesi için asıl eser sahibinin izni aranır²⁰. Zira FSEK m. 6’nın son fıkrası, “*istifade edilen eserin sahibinin haklarına zarar getirmemek şartıyla oluşturulan ve işleyenin hususiyetini taşıyan işlenmeler bu kanuna göre eser sayılır*” demektedir. Başka bir eserin taşıdığı hususiyetten yararlanılarak ortaya çıkartılan işlenme bir eserin, FSEK’in sağladığı manevi ve mali haklardan yararlanması, istifade edilen eserin sahibinin haklarına zarar getirecektir. Bu nedenle işleyen, asıl eserin sahibinden işleme hakkını FSEK m. 52’ye uygun bir sözleşmeyle devralmalıdır. Ancak eser sahibi, kayıtsız ve şartsız olarak yazılı izin vermiş olsa bile şeref ve itibarını zedeleyen ve eserin mahiyet ve hususiyetini bozan her türlü değiştirmeleri menedebilir (FSEK m. 16/ III).

Her ne kadar eser sahipliği, kişiye tekel niteliğinde mutlak haklar bahşetmekteyse de söz konusu haklara kamu düzeni, kamu yararı ve özel menfaat düşünceleri ile çeşitli sınırlandırmalar getirilmiştir²¹. Kamu düzeni

¹⁷ ARSLANLI, s. 30; AYİTER, s. 66; EREL, s. 43.

¹⁸ ARSLANLI, s. 30; PİROĞLU, s. 30; YAVUZ/ALICA/MERDİVAN, s. 737.

¹⁹ Öğretideki baskın görüş, işlenme eser ile istifade edilen eserin esasen aynı kategoride yer alması gerektiğini ileri sürmektedir (bkz. örn. ARSLANLI, s. 34; AYİTER, s. 67; ÖZTAN, s. 172). Kanaatimizce bu sınırlayıcı yaklaşımı, telif mevzuatını çağın gereklerine ayak uyduracak dinamikliğe getirmeye yönelik çalışmalar yapıldığı günümüzde terk etmek gerekir.

²⁰ BOZBEL, s. 104.

²¹ Bu konuyu bütünüyle ele alan bir çalışma için bkz. UYGUR, s. 1 vd.

düşüncesiyle getirilen sınırlamalar FSEK m. 30'da düzenlenmiş olup eserin genel emniyet veya adli amaçlara hizmet maksadıyla yayımını ve çoğaltılmasını mümkün kılmaktadır.

Özel menfaat düşüncesiyle yani kişiye özgü kullanımları mümkün kılmak amacıyla getirilen istisnai hükümler ise örneğin kişilere eseri kâr amacı gütmeksizin, şahsi kullanım amacıyla çoğaltılabilme yetkisi sağlamakta (FSEK m. 38) ya da umumî yollar, caddeler ve meydanlara temelli kalmak üzere koyulan güzel sanat eserlerinin, resim, fotoğraf ve benzeri yöntemler ile çoğaltılma, yayma, umumi mahallerde projeksiyonla gösterme, radyo ve benzeri vasıtalarla yayımlanmasına izin vermektedir (FSEK m. 40).

Kamu yararı amacıyla getirilen istisnalar da çok çeşitlidir. Mevzuat ve içtihatlarla veya nutuklara yönelik istisnalar (FSEK m. 31-32); yayımlanmış bir eserin tüm eğitim ve öğretim kurumlarında, yüz yüze eğitim ve öğretim maksadıyla doğrudan veya dolaylı kâr amacı gütmeksizin temsiline imkân tanıyan istisna (FSEK m. 33); eğitim ve öğretim için seçme ve toplama eserler oluşturulmasına yönelik istisna (FSEK m. 34) ile gazete içeriği ve haber istisnası (FSEK m. 36-37) buna örnektir. İktibas serbestisi de yine kamu yararı amacıyla getirilen istisnalar kapsamında düzenlenmiş olup eserlerden kaynak göstererek yararlanabilmeyi mümkün kılmaktadır (FSEK m. 35).

Eser sahipliğinden doğan haklar, kamu yararı, kamu düzeni ve özel menfaat düşünceleri yanında, hükümete eserden faydalanma konusunda çeşitli yetkiler getirmek suretiyle de belirli şekilde sınırlandırılmıştır (FSEK m. 42-47). Ayrıca eser üzerindeki haklar süre yönünden de kısıtlanmıştır. Eser üzerindeki koruma, eser sahibi hayatta olduğu sürece ve onun ölümünden sonra 70 yıl devam etmektedir (FSEK m. 27).

FSEK m. 23'te "*Kiralama ve kamuya ödünç verme yetkisi eser sahibinde kalmak kaydıyla, belirli nüshaların hak sahibinin yayma hakkını kullanması sonucu mülkiyeti devredilerek ülke sınırları içinde ilk satışı veya dağıtım yapıldıktan sonra bunların yeniden satışı eser sahibine tanınan yayma hakkını ihlal etmez*" şeklinde yer alan "tükenme ilkesi"²² ise yayma hakkına istisna getirmemekte; yalnızca bu hakkın kapsamını ortaya koymaktadır.

B. ESER DIŞINDAKİ KORUMA KONULARI

Her ne kadar FSEK fikri yaratıcılığın ürünü olan eser ve dolayısıyla eser sahibini korumaktaysa da "fikri çaba" özelliği göstermeyen, bu nedenle de

---

²² Bu konuda bir çalışma için bkz. YILDIZ B., s. 579 vd.

eser sayılmayan; ancak aynı eserlerde olduğu gibi sahibine dair hususiyet içeren “ad ve alametler; mektup, hatıra ve benzeri yazılar; resim ve portreler ile ses” gibi manevi değerler de Kanun’da düzenlenerek koruma altına alınmıştır. Bu çalışmanın konusu bakımından özel önem arz eden resim ve portreler ile ilgili olarak FSEK m. 86’te “*eser niteliğinde olmasalar bile resim ve portrelerde tasvir edilenin; tasvir edilenler ölmüşse ve ölümün üzerinden on yıl geçmemişse FSEK m.19 hükmünde belirtilen kişilerin muvafakati olmadan söz konusu resim veya portre teşhir veya farklı şekillerde umuma arz edilemez*” ifadesi kullanılmış ve böylece, resim ve portreler üzerinde, eser sahibinin haklarının yanında tasvir edilenin de hakkı olduğu ortaya konmuştur²³. Buna riayet edilmemesi halinde hukuki ve cezai sorumluluğun doğacağı, ilgili kanunlara yapılan atıflar ile bildirilmiştir²⁴. Ancak FSEK m. 86/II hükmü ile bu duruma bir istisna getirilmiştir. Buna göre; resim veya portrede tasvir edilen kişinin toplumun siyasi ve sosyal hayatında rol oynayan biri olması ya da resmin tasvir edilenin katıldığı resmî törenlerde, geçitlerde veya genel toplantılarda çekilmesi durumunda veya günlük olaylara ilişkin resimlerle, radyo ve film haberlerinin varlığı halinde söz konusu resim ya da portreler, tasvir edilenin rızası aranmaksızın kullanılabilir. Öte yandan Kanun, yayımın caiz olduğu hallerde dahi olası bir kişilik hakkı ihlalinin TMK m. 24 hükmünün uygulanmasına engel olmayacağını belirtmektedir. TMK m. 24, hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimsenin, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebileceğini ve kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırının hukuka aykırı olduğunu düzenlemektedir.

TMK m. 24’te düzenlenen “kişilik hakkına haksız saldırı” hükmüne yapılan atıf, eser sayılmayan ama buna rağmen FSEK’te düzenlenen resim, portre, ad-alamet, ses gibi unsurlara sağlanan hakkın kapsamının, varsa somut olaydaki hukuka uygunluk nedenleri çerçevesinde belirleneceğini göstermektedir. Kişilik hakkı ile çatışan basın özgürlüğü, sanat özgürlüğü, ifade özgürlüğü gibi temel hak ve özgürlüklerin somut olaydaki ağırlığı, FSEK’in sağladığı korumayı sınırlandırabilecektir²⁵.

²³ ÖZTAN, s. 767; bu bağlamda, fotoğrafı çekilen ya da resmedilen kişinin görüntü üzerindeki hakkını, bu görüntüyü tespit eden kişinin fikri çaba üzerindeki hakkı ile birbiriyle karıştırmamak gerekir, KILIÇOĞLU, (2013), s. 1589 vd.

²⁴ FSEK m. 86’da “Borçlar Kanunu’nun 49 uncu maddesi” şeklinde yapılan atıf, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu m. 58 şeklinde anlaşılmalıdır.

²⁵ Kişilik hakkına dâhil değerlere müdahalede hukuka uygunluk nedenleri için bkz. BÖRÜ, (2017), s. 261 vd.

II. CAPS'İN ESER SAHİBİ HAKLARINA ETKİSİ

Caps'lerin, eser sahipliğinden doğan (veya eser dışındaki koruma konularına ilişkin) haklara etkisi bağlamında tartışılacak soru, başkalarına ait telif hakkı içeren görselleri izin almaksızın caps'e dönüştüren ve paylaşan kimsenin bu eyleminin, eser sahibinin haklarına getirilen sınırlamalar kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğidir.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında korunan ve başkalarınca izinsiz kullanılması yasaklanan tüm görseller gibi caps'e konu olan resim, fotoğraf, porte, film kesiti gibi materyaller de şayet koşulları varsa FSEK m. 30-47 arasındaki hükümlerde düzenlenen telif hakkı sınırlamalarına tabi olup söz konusu sınırlamaların hepsini özel olarak ele almaya ihtiyaç yoktur. Eser sahibine tanınan hakların sınırları içerisinde düzenlenen “*alıntı serbestisi*” ile FSEK'te açıkça zikredilmeyen “*parodi istisnası*” ise caps'ler bakımından özel olarak incelenebilecek niteliktedir. Ancak bunu incelemeye geçmeden önce, eserler için sağlanan ve yukarıda kısaca açıklanan telif korumasından internette serbestçe ulaşılabilen görsellerin ne ölçüde yararlandığını tespit etmekte fayda vardır. Zira başkalarına ait olan ve caps üretmek için kullanılan görsellerin çoğu, bir kez sahibi tarafından internet ortamında diğer kullanıcılar ile paylaşılmış olan ve sonrasında diğer internet kullanıcıları tarafından kolaylıkla erişilebilen niteliktedir. Kaynak görselin telif korumasından yararlanmadığı bir durumda kullanım istisnalarından bahis açmaya gerek yoktur.

A. İNTERNETTE SERBESTÇE ULAŞILABİLEN GÖRSELLER BAKIMINDAN TELİF HAKKININ KAPSAMI

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre eser niteliği taşıyan fotoğraf, video gibi görseller, sahibine yukarıda açıkladığımız hakları sağlamaktadır. Bir görsel eserin, sahibi tarafından veya onunun izniyle sosyal medya mecralarında paylaşılmasının, mali haklardan hangisinin kapsamında kaldığını belirlemek önem taşır. Zira eser sahibinin mali haklarından olan ve “bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını herhangi bir yolla piyasaya sürme²⁶” şeklinde tanımlanan “yayma hakkı”, tükenebilir bir haktır²⁷. “Paylaşmak” fiilinin telif hukuku anlamında “yaymak” niteliğinde olduğu kabul edilecek olursa, bir kez sahibinin rızası ile internet ortamında diğer kullanıcılar ile paylaşılmış bir görsel için yayma hakkının kullanılmış bulunduğu ve bunun

---

²⁶ SULUK/KARASU/NAL, s. 94.

²⁷ Bkz. Bölüm I.A.

diğer kullanıcılar tarafından yeniden paylaşılmasının da “yayma hakkının tükenmesi” kapsamında kaldığı düşüncesi akla gelebilir. Zira Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın (ABAD), bilgisayar programları açısından tükenme ilkesini kabul eden “*UsedSoft*” Kararının²⁸ yorum yoluyla internetten hak sahibinin rızası ile indirilen diğer eserler için de uygulanabilirliği (dijital tükenme) bir süredir öğretilde sorgulanmaktadır²⁹.

Ancak, bir görsel eseri internet üzerinden paylaşmak, bunu FSEK m. 25 kapsamında “umuma iletmek” anlamına gelir³⁰. Yayma hakkı için Kanun'da düzenlenen tükenme ilkesi umuma iletim bakımından söz konusu değildir. ABAD'ın da bu duruma örnek bir kararı mevcuttur³¹. “*Cordoba Davası*” olarak anılan bu karara konu olan olayda, İspanya'nın Cordoba şehrinin fotoğrafçı Dirk Renckhoff tarafından çekilen bir fotoğrafı yine onun izniyle bir seyahat acentesinin internet sitesinde paylaşılmış ve fotoğraf için herhangi bir teknik erişim sınırlandırması uygulanmamıştır. Daha sonra bu fotoğraf, söz konusu siteden indirilip fotoğrafçının izni olmaksızın başka bir internet sayfasında yeniden yayınlanmıştır. Olayla ilgili olarak ABAD, fotoğrafın paylaşılmasını “umuma iletim” olarak nitelendirmiş ve söz konusu görselin eser sahibinin izniyle herhangi bir ikazda bulunulmadan açık erişime sunulması durumunda dahi bu kimsenin izni dışında yeniden paylaşılacağı kanısını ortaya koymuştur. ABAD'a göre yapılan paylaşımın, fotoğrafı ilk kez internete yükleme ile aynı teknik prosedür üzerinden yani internet aracılığı ile yapılıyor olması “iletim” fiilinin gerçekleşmiş kabul edilmesi bakımından önem taşımamaktadır; zira iletim bu kez toplumun yeni bir kesimine yönelik yapılmaktadır.

ABAD'ın bu kararı, herhangi bir gerçek kişinin görüntüsünü içermeyen bir fotoğrafı konu alması bakımından da önem taşımaktadır. Bir kişiyi tasvir etmeyen; yalnızca manzara, panorama, hayvan resmi gibi bir görsel içeren eserlerin de internet ortamına bir kez yüklenmiş olsalar dahi kamunun ortak malı sayılmayacağını ortaya koyan bu karar, Avrupa Birliği hukukunda telif haklarının internet ortamında korunmasını oldukça güçlendirmiştir ve Türk

²⁸ ABAD, 3.7.2012- C-128/11, CELEX 62011CJ0128; ayrıca bkz. SULUK/KARASU/NAL, s. 15.

²⁹ Bkz. AKSU, (2016), s. 1 vd.; SULUK/KARASU/NAL, s. 15 vd.

³⁰ KAYNAK/KOÇ, s. 394, yazarlar temel olarak bu görüşü savunmakla birlikte, paylaşmak fiilinin yaymak fiilini de akla getirebileceğini ileri sürmüştür; ayrıca bkz. BOZBEL, s. 143.

³¹ ABAD (2. Daire), 7.8.2018 – C-161/17, GRUR 2018, Heft 9, s. 911.

Hukukunda da benimsenmelidir³². Aksi halde fotoğraf eserleri üzerindeki haklar, internetin sağladığı ve sınırlarına ulaşmanın oldukça güç olduğu sanal ortamda oldukça savunmasız bırakılmış olacaktır.

İnternette serbestçe ulaşılabilen görsel eserlerin kullanımı ile ilgili ortaya atılan diğer bir görüş, söz konusu görseller ile jenerik (yaygın) ad haline gelen, bir diğer ifadeyle kullanıldığı ürününün adıyla özdeşleşen markaların hukuki akıbeti arasında bir kıyas mekanizmasının işletilebileceğini ileri sürmektedir³³. Bu görüşe katılmamaktayız. Sınai Mülkiyet Kanunu m. 26/I-b hükmünde yer alan ve marka sahibinin fiillerinin veya gerekli önlemleri almamasının sonucu olarak markanın, tescilli olduğu mal veya hizmetler için yaygın bir ad hâline gelmesi halinde markanın iptal edilebileceği düzenlemesini içeren hükmün hiçbir şekilde telif hakkı ihlali iddialarında def’i olarak kıyasen uygulanabilir bir yönü yoktur. Her şeyden önce markanın, tescilli olduğu belirtilmeden yaygın ad izlenimi verecek şekilde yayımlanmasına sahibinin göz yumması ve gerekli tedbirleri almaması halinde bu markanın ayırt ediciliğini kaybettiğinden söz edilebilirse de bir eserin artık sahibinin hususiyetini taşımadığından söz etmek hiçbir zaman mümkün olmaz. Bu nedenle, bir eserin sahibi tarafından internet ortamında hâlihazırda yayınlanmış olması esere sağlanan korumanın kapsamını daraltmaz. Sahibinin izni olmadan eser niteliğindeki bir görseli caps olarak kullanıp paylaşabilmenin tek yolu, FSEK’te öngörülen ve eser sahibinin haklarına istisna getiren düzenlenmelerden birinin varlığını somut olayda tespit etmekten geçer.

---

³² Nitekim bu görüş, bir kişinin görüntüsünü içeren fotoğraflar bakımından halihazırda ceza hukuku açısından benimsenmiştir. Gerçekten de Yargıtay yakın tarihli bir kararında, Facebook adlı sosyal paylaşım sitesinde kullanıcının “herkese açık” olarak erişime sunduğu fotoğraflarının, bilgisi dışı paylaşılmasını Türk Ceza Kanunu’nun 136/1. Maddesindeki “verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme” suçu kapsamında değerlendirmiş (Yargıtay 12.CD., E. 2017/150, K. 2017/6231, T. 13.09.2017 - kazancı) ve böylelikle daha önceki bir tarihe ilişkin, “herkese açık bir profilde paylaşılan fotoğraflara kolaylıkla ulaşılabilirdiği, fotoğrafın kullanıldığı yerin ortak alan olduğu, buradan alınmasının hukuk aykırı olmadığı” görüşünden (Yargıtay 12.CD., E. 2015/4349, K. 2016/5349, T.30.03.2016 - kazancı) caymıştır. Sosyal medya üzerinden kullanıcıların yaptığı paylaşımların kendi iradeleri ile siteye yüklenmesi sonucu daha sonra bu kişisel verilerin başka hesaplarca kişilik hakkına saldırı niteliğinde ele geçirilmesi, saklanması ve transferi halinde, bu işlemleri hukuka uygun kılan kişisel veri sahibinin rızasının geçerli olup olmadığının tespitine yönelik bir çalışma için ayrıca bkz. ATASOY, s. 269 vd.

³³ Prof. Dr. Leonhard Dobush tarafından ileri sürülen görüşe yer verilen yazıya erişim için bkz. (<https://netzpolitik.org/2015/urheberrecht-auf-memes-getty-images-der-socially-awkward-penguin-und-eine-loesung-aus-dem-markenrecht/>, erişim: 26.11.2019); ayrıca bkz. (<https://www.zeit.de/digital/internet/2015-09/getty-images-urheberrecht-meme-socially-awkward-penguin/seite-2>, erişim: 26.11.2019).

B. ALINTI SERBESTİSİ

Caps, yukarıda ifade ettiğimiz üzere, *remix* kültürünün bir parçasıdır. Bu kültürün bir diğer parçasını da “*sampling* (örnekleme)” oluşturmaktadır³⁴. Genellikle bir başkasına ait olan müzik/ses kaydının içerisinde ritim, melodi, söz veya diğer sesleri içeren birkaç saniyelik kesitin alınıp bir başka ses kaydının içerisinde biçimlendirilerek yeniden kullanılması şeklinde karşımıza çıkan örnekleme, ABAD’ın 29.7.2019 tarihli bir kararına konu olmuştur.³⁵ Bu kararda Divan, gerekli izin ve yetkiler temin edilmeksizin başkasına ait bir müzik eserinden alınan örneklemenin, “sanat özgürlüğü” kapsamında hukuken caiz kılınabilmesi için söz konusu örneklemenin yeni oluşturulan müzik parçasında tanınamayacak durumda olması (*nicht wiedererkennbar*) gerektiğini ileri sürmüştür. Bununla birlikte ABAD, yeni müzik parçasında tanınır, fark edilebilir nitelikte olan örnekleme (*Sampling mit Wiedererkennungseffekt*) için tüm hukuki çıkış yollarını kapatmamış; bu nitelikte olan çalışmaların “Bilgi Toplumunda Telif Hakları ve Bağlantılı Hakların Belirli Yönlerinin Uyumlaştırılması hakkında 22 Mayıs 2001 tarihli ve 2001/29/AT sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi madde 5/3d” ile düzenlenen “alıntı serbestisi” kapsamında hukuka uygun kılınabileceğini ileri sürmüştür. ABAD’a göre, kime ait olduğu belirtilmek suretiyle başkasına ait bir eserin ondan izin almaksızın kullanımına izin veren “alıntı serbestisi” ilkesinin temel uygulanabilirlik koşulu, atfı yapılan eser ya da çıktının, bir ifadeyi ortaya koymak, bir fikri savunmak gibi bir olguya ya da düşünsel bir tartışmaya hizmet etmesidir. Şayet başkasına ait müzik parçasından bir kesitin kullanımı, söz konusu kesit ile yeni oluşturan müzik parçası arasında bir etkileşim yaratmayı amaçlamaktaysa ve alıntı serbestisinin düzenlendiği hükümlerdeki diğer koşullar da sağlanıyorsa, *sampling*’in de alıntı olduğundan söz etmek mümkündür.

Peki ABAD’ın bu bakış açısı, “caps” olgusuna da aktarılabilecek midir? Bir başka deyişle, eser sahibinin izni almaksızın bir görselin caps oluşturmak amacıyla kullanımı, görselin kime ait olduğunun belirtilmesi halinde “alıntı” olarak nitelendirilebilir mi?

FSEK’te alıntı, eser sahibinin haklarına getirilen sınırlandırmalardan biri olarak, “iktibas serbestisi” başlığı altında m. 35’te düzenlenmiştir. Buna göre

³⁴ Bu hususta bkz. dipnot 9.

³⁵ ABAD (Büyük Daire), 29.7.2019 – C-476/17 (Pelham GmbH ua/Ralf Hütter ua), GRUR 2019, Heft 9, s. 929.

bir eserden alıntı yapabilmek sadece “alenileşmiş bir eserin bazı cümle ve fıkralarının müstakil bir ilim ve edebiyat eserine alınması; yayımlanmış bir bestenin en çok tema, motif, pasaj ve fikir nevinden parçalarının müstakil bir musiki eserine alınması; alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ve yayımlanmış diğer eserlerin, maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde ve içeriği aydınlatmak maksadıyla bir ilim eserine konulması; ve alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ilmi konferans veya derslerde, konuyu aydınlatmak için projeksiyon ve buna benzer vasıtalarla gösterilmesi hallerinde” mümkündür.

Görüldüğü gibi ulusal mevzuatımızda alıntı serbestisi oldukça dar kapsamlı düzenlenmiştir. Zira alıntıyı barındırabilecek olan mecra FSEK’te düzenlenen ve korunan dört eser türü olarak belirlenmiş ve alıntının amacı da kanıtlama ve aydınlatma, diğer bir anlatımla “bir düşünceye alt yapı oluşturma” şeklinde sınırlandırılmıştır. Kanun’a göre alıntının yalnızca eserden esere yapılabiliyor olması³⁶, alıntı serbestisinin caps’ler için bir hukuka uygunluk nedeni sayılmasının önünü kesmekte³⁷ ve kanımızca FSEK’in internet ve sosyal medya kültürüne cevap vermekte yetersiz olduğunu göstermektedir. Zira günümüzde duygu ve düşüncelerini geniş kitlelerle ulaştırmak isteyen kişiler için en büyük araç, eser üretmekten ziyade, sosyal medya mecralarında kendilerine ayrılan yerlere birkaç cümle yazı yazmak ya da çeşitli görseller ilişktirmektir. FSEK’teki dar düzenlemeye bakıldığında, bir yazara ait meşhur bir sözü ya da beğenilen bir fotoğrafı sahibini belirterek de olsa alıntılanmak ve bir başkasıyla paylaşmak mümkün değildir. Zira alıntıyı barındıran içerik çoğu kez bir “eser” niteliğine ulaşmamaktadır. Oysaki Avrupa Birliği uygulamalarında durum böyle değildir. Alıntıyı barındıran içeriğin telif koruması altında bulunan bir eser veya materyal olup olmamasının alıntı serbestisi açısından önem taşımadığına dair ABAD’ın 2011 yılında verdiği bir kararın akabinde³⁸ pek çok AB ülkesi alıntı serbestisini ulusal mevzuatlarında “*yayınlanmış bir çalışma, alıntı amacıyla ve kullanıma dair özel sebebinin haklı kıldığı koşul ve ölçüde çoğaltılabilir, dağıtılabilir, yayınlanabilir, kamuya açıklanabilir ve halka açık konferanslar, performanslar ve gösteriler için kullanılabilir*” şeklinde düzenlemiş, alıntının hangi zemin üzerinde yapılması gerektiği ile ilgili kısıtlayıcı bir usul benimsememiştir³⁹. Kanımızca benzer

---

³⁶ Kanunda yer alan bu düzenleme öğreti tarafından da desteklenmektedir, bkz. ÖZTAN, s. 451.

³⁷ Caps’lerin eser niteliği için bkz. Bölüm III.

³⁸ ABAD, 1. 12. 2011- C-145/10 Eva-Maria Painer/Standard Verlags GmbH u.a., Painer/Standard, GRUR 2012, Heft 2, s.166.

³⁹ Konuyla ilgili olarak bkz. METZGER, s. 118; LÜFT, § 51 Rn. 8.

bir düzenleme, değişen toplumun gereklerini karşılayan bir hüküm olarak FSEK'te yer bulmalıdır. Bu takdirde, caps'leri bir alıntı olarak nitelendirmek ve sahibini belirtmek kaydıyla görseli izin almaksızın kullanılabilir kılmak mümkün hale gelebilecektir. Öte yandan bu tür bir düzenlemenin varlığında dahi sosyal medyada gördüğümüz her türlü caps için alıntı serbestisinin şartlarının sağlandığından söz etmek güçtür. Zira “alıntı” bir ifadeyi ortaya koymak, bir fikri savunmak gibi bir olguya ya da düşünsel bir tartışmaya hizmet etmek üzere yapılır. Sosyal medyada kullanılan caps'lerin birçoğunda, görsel ile üzerine iliştilen yazı arasındaki etkileşim, hukuken korunan bir ifade amacına (örneğin sanatsal, toplumsal ya da siyasi bir mesaj, hiciv vs.) hizmet edecek boyuta çıkmamakta, yalnızca muhatabında bir tebessüm bırakmaktadır⁴⁰.

C. PARODİ İSTİSNASI

Ele alınması gereken diğer bir husus da caps'lerin bir parodi olup olmadığıdır. Hukuki açıdan parodi, var olan bir eserin karakteristik tarzının taklit edilmesi⁴¹ ya da gülünç bir şekilde eleştiri ya da alay konusu yapılması halinde söz konusu olup⁴² kimi AB üyesi ülkelerin hukukunda⁴³ “parodi istisnası” adı altında serbest kullanım iznine tabi tutulmuştur. Bu şekilde bir düzenleme FSEK'te yer almamaktadır. Ancak Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı Taslağının 11. maddesinde, kamu yararı amacıyla getirilen sınırlamalar bölümüne eklenmek üzere “MADDE 34/C” hükmü getirilmiş ve bu hükümde “*Alenileşmiş bir eserin karikatür, parodi veya pastiş amacıyla kullanılması serbesttir.*” ifadesi kullanılmıştır⁴⁴. Kanımızca isabetli olan bu hüküm, parodi niteliğindeki caps'lerin kullanımının önünü açacaktır. Öte yandan FSEK'in mevcut halinin de parodi tanımına uyan caps'lerin kullanımına belirli ölçüde izin verdiğine yorum yoluyla ulaşılabileceği kanısındayız. Yukarıda da belirtildiği üzere FSEK m. 86, eser niteliğinde olmayan resim veya portreler üzerinde görüntüsü kullanılan kişinin kişilik hakkı olduğunu ifade etmiş ve bu hakka yönelik olası bir ihlalde TMK m. 24 hükmünün uygulanacağını belirtmiştir. Kişilik hakkının,

⁴⁰ Benzer şekilde MAIER, s. 397.

⁴¹ SULUK/KARASU/NAL, s. 76.

⁴² ÖZTAN, s. 199; TEKİNALP, s. 142.

⁴³ Çeşitli ülkelerin hukukunda parodi istisnasının düzenlenişine yönelik genel bir bakış için bkz. TOSUN, s. 312 vd.; YILDIZ O.A., s. 163 vd.

⁴⁴ Kanun tasarısı için bkz. (<https://www.ratem.org/fsek-kanun-taslagi>, erişim: 26.11.2019); ayrıca bkz. KÜÇÜKALİ, s. 83.

hukuka aykırı saldırılar karşısında korunmasını amaçlayan bu hüküm, bir yandan tasvire konu olan kişi veya kişilerin haklarını güçlendirmekte, bir yandan da görsel üzerindeki hakkın, basın özgürlüğü, sanat özgürlüğü, ifade özgürlüğü gibi hukuka uygunluk nedeni yaratan temel hak ve özgürlüklerin somut olayda baskın gelmesi yoluyla sınırlanabileceğini ortaya koymaktadır. Anayasa m. 26 ve AİHS m. 10 herkesin, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahip olduğunu hüküm altına almıştır. Parodi de bir ifade biçimidir⁴⁵ ve somut bir olayda ifade özgürlüğü kapsamında kalıp kalmadığı yalnızca resim ve portreler bakımından ve tasvir edilen kişinin “genel kişilik hakkı” yönünden değil, FSEK kapsamında eser niteliği taşıyan her türlü fikri ürün bakımından değerlendirilmelidir⁴⁶. Nitekim kişinin kendi görüntüsü üzerindeki kişilik hakkı hâlihazırda TMK m. 24 kapsamında korunabiliyorken, FSEK’te bu duruma ilişkin özel bir hükmün yer alma sebebi de kanun koyucunun resim ve portreleri eser ile yakından ilişkili yaratımlar olarak değerlendirmesidir⁴⁷. Bu anlamda kişilik hakkı ihlali için kabul edilen hukuka uygunluk nedenlerini eser sahipliğinden doğan haklar bakımından da gözetmek kanımızca yerinde olur⁴⁸.

Hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı yalnızca kişilik hakkının zedelenmesi durumunda değil genel olarak haksız fiil sorumluluğunda gözetilmesi gereken bir durum olduğu için parodi, eser sahibinin manevi hakları yanında mali haklarına, dolayısıyla işleme hakkının münhasırlığına da istisna teşkil edebilecektir. Zira eser sahibinin mali haklarına tecavüz, FSEK m. 70/II’de yapılan atıf gereği genel haksız fiil hükümlerine tabidir⁴⁹.

---

⁴⁵ Bkz. ABAD, 03.09.2014 - C-201/13, GRUR 2014, Heft 10, s. 972; Parodi ve caps’lerin bir ifade biçimi olması, 17.5.2019 tarih ve 2019/790 sayılı Dijital Tek Pazarda Telif Hakları ve Bağlantılı Haklar Direktifi’nde düzenlenen “Artikel 17 (Taslak metindeki şekliyle Artikel 13)” hükmünün çokça eleştirilme nedenlerinden biri olmuştur. “Upload-Filter” düzenlemesi olarak da bilinen bu hükümde, çevrimiçi içerik paylaşım hizmeti sağlayan platformlara (örn. Youtube) yüklenen içeriğin telif hakkı içeren herhangi bir materyal ile eşleşip eşleşmediğini denetleyecek bir filtre kurma zorunluluğu getirmiştir. Belirli bir algoritma ile çalışan bu filtrenin yüklenen içeriğin bir parodi ya da caps olup olmadığını ayırt edemeyecek olması nedeniyle ifade özgürlüğünün kısıtlandığı öne sürülmüş ve yükleme filtresi bir “sansür makinası” olarak anılmaya başlanmıştır. Söz konu düzenlemeye yönelik değerlendirmeler için bkz.: GERPOTT, s. 420 vd.

⁴⁶ Bu yönde ATEŞ, (2007), s. 303; SULUK/KARASU/NAL, s. 76; ayrıca bkz. TOSUN, s. 310.

⁴⁷ BÖRÜ, (2013), s. 398 vd.; KILIÇOĞLU, (2019), s. 148.

⁴⁸ Buna karşın TMK m. 23, 24, 25’te yer alan esasların, sadece eser sahibinin şeref ve haysiyetine yönelik ihlaller bakımından uygulama alanı bulduğuna dair görüş için bkz. AKSU, (2010), s. 147 vd.

⁴⁹ DURGUT, s. 1084 vd.

Parodi niteliği taşıyan bir caps'in ifade ya da duruma göre sanat özgürlüğünün bir yansıması olup olmadığı değerlendirilirken caps'e konu olan görselin niteliğini de gözetmek gerekir. Sıradan bir kişinin tasvirini içeren ve kamusal alan dışında çekilmiş olan ya da kamusal alanda çekilse dahi ilgili kişinin odak nokta haline getirildiği bir görselin parodi amaçlı kullanımında, caps'i yapan kişinin ifade veya sanat özgürlüğünün görselde yer alan kişinin kişilik hakkından üstün geldiğini ileri sürmek mümkün gözükmemektedir. Buna karşın topluma mâl olmuş kişilerin fotoğrafına ya da herhangi bir kişinin görüntüsünü içermeyen fotografik bir esere yönelik hiciv, eleştiri vs. amaçla yapılan parodinin ifade ya da sanat özgürlüğünden istifa etmesi olanağı mevcuttur⁵⁰.

Öte yandan, orijinal eserin tamamını veya bir kısmını alıp ona farklı bir amaç veya karakter kazandıran her türlü çalışma orijinal eser hakkında mesaj iletme çabası gütmemekte, dolayısıyla parodi niteliği taşımamaktadır. Çoğunlukla caps'ler, kullandıkları görselleri eleştirmeye değil, bu görseller aracılığı ile bambaşka durumlara ilişkin kişiselleştirilmiş ve eğlenceli dijital mesajlar sunmaya hizmet etmektedir. Bir Yargıtay kararında yer alan karşı oy yazısında parodi, “*eserden izinsiz yararlanma, ondan bir çıkar sağlama değil de insanları gülümsetme maksadını taşıyan kullanımlar*” olarak tanımlanıp telif hakkına istisna tutulmak istenmişse de⁵¹ kanımızca bu tanım parodi için oldukça geniştir ve bu tarz bir kullanımın serbest bırakılması ancak ABD'de “*fair use*” yani adil kullanım istisnası şeklinde var olan hükmün bir benzerinin hukukumuzda getirilmesiyle mümkün olabilir⁵². Adil kullanım, telif hakkına konu eserlerin, telif hakkı sahibinden izin istenmeden, kısıtlı olarak kullanılmasına imkân veren bir doktrin olarak tanımlanmakta ve kullanımı, parodide olduğu gibi orijinal eserin alaycı bir şekilde tenkit edilmesine noktasına indirgememektedir. Dolayısıyla adil kullanım, görselin kullanım nedeninin doğrudan görsel ile ilgili olmadığı, bilakis görselin yalnızca aracı niteliğinde olduğu; ticari amaç taşımayan, parodiyi de kapsayan kullanımları işaret eder⁵³.

⁵⁰ Kişilik hakkına müdahalede hukuka uygunluk nedenleri için bkz.: BELLİCAN, (2010), s. 547 vd.

⁵¹ Yargıtay, 11. H.D, E. 2014/13080, K. 2015/9632, T. 29.9.2015 (kazancı).

⁵² Fair use doktrini ve bu doktrinin caps'ler için uygulanabilmesi için caps'in niteliği ve kullanım amacının önem taşıdığına dair GÜNEŞ, s. 290; PATEL, s. 252 vd.; LANTAGNE, s. 414 vd.

⁵³ Bu konuda ayrıca bkz. TOSUN, s. 312.

Kanaatimizce, yükselişe geçmiş olan “*remix* kültürü” ve dijital teknolojilerin de buna eşlik etmesi, eserlerin dönüştürülmesine daha geniş ölçekte hukuki zemin sağlayan “adil kullanım” sisteminin mevzuatımıza açıklıkla yerleştirilmesini gerekli kılmaktadır. Bununla birlikte, sistemin sınırlarını da iyi belirlemek gerekir. Zira bu yeni kültür anlayışı, telif istisnalarına yönelik yeni gereksinimler doğurmakla birlikte, eser sahipliğinden doğan hakları ve kişilik hakkını saldırılara daha açık hale getirmektedir. Dolayısıyla adil kullanım, internette herkesçe ulaşılacak görsellerin ticari olmayan ve yalnızca gülümsetmeyi amaçlayan şekilde kullanılabileceği “her hali” hukuka uygun duruma getiren bir doktrin olma anlamını asla taşımamalıdır. Eser sahibinin şeref ve haysiyetinin zedelenmemesi, kullanılan görsel aracılığıyla toplumdaki herhangi bir kesimin küçük düşürülmemesi ya da aşağılanmaması, parodi dâhil tüm adil kullanım halleri kapsamında gözetilmelidir⁵⁴.

III. CAPS’İN ESER NİTELİĞİ

Sosyal medyadaki “caps” olgusu pek çok kişiyi, özellikle de gençleri daha iyi, daha düşündürücü, daha komik vs. nitelikteki caps’leri üretme yarışına itmiştir. Bu konudaki başarı ölçütü de genellikle caps’in ne kadar çok insan tarafından beğenildiği ve paylaşıldığıdır. Peki ya bir kişi tarafından üretilen caps, bir başka kişi tarafından ticari, mesleki ya da salt paylaşım dışında kalan başkaca bir amaç için kullanılmak istenirse caps’i üreten kişi bu caps üzerinde hak sahibi olduğunu iddia edebilecek midir? Telif hakkı açısından soruya olumlu cevap verebilmek için söz konusu caps’in FSEK’in sağladığı korumadan yararlanması, yani caps’in eser mahiyetinde olması gerekir.

Tek başına değerlendirildiğinde, FSEK kapsamında korunan ve başkalarının izinsiz kullanılması yasaklanan resim, fotoğraf, porte, film kesiti gibi görsellerin, caps görünümünü aldığı başlı başına telif korumasından yararlanıp yararlanamayacağı sorusu bağlamında akla, önceki bir eserden faydalanmak suretiyle oluşturulan ve bu esere nispetle bağımsız olmayan “işlenme eser” kavramı gelmektedir. Ancak işlenme dahi olsa “fikri eser” kavramından söz etmek, her şeyden önce caps ile ortaya koyulan düşünsel ürünün salt bir iletişim aracı olmaktan çıkıp sahibinin hususiyetini yansıtan bir olgu olduğunu ortaya koymaktan geçmektedir⁵⁵. Kanaatimizce caps’lerin büyük bölümü, hususiyet unsuru nedeniyle işlenme eser olma niteliğinden mahrum kalmaktadır. Zira caps’te kullanılan görsel başkasına ait olduğu

---

⁵⁴ TOSUN, s. 313.

⁵⁵ Bkz. yukarıda bölüm I.A.

için hususiyeti sağlayacak tek unsur görsele iliştirilen yazı ve bununla görsel arasındaki etkileşimdir. Yazının da çoğu kez birkaç satırı geçmediği göz önünde bulundurulduğunda, hususiyet taşıyan bir caps elde edebilmenin önemli ölçüde orijinallik ve yaratıcılık gerektirdiği görülecektir. Düşük kaliteli esprilerin, herkeşçe her gün kullanılabilen deyim vb. ifadelerin bu çıtayı atlaması güçtür.

Oluşturulan caps'in kurgusu belli bir hususiyet taşısa dahi, işlenme eser kavramından söz edebilmek için caps'in ayrıca Kanun'da yazan dört eser türünden birine dahil olması yani "ilim ve edebiyat eseri", "musiki eser", "güzel sanat eseri" veya "sinema eseri" olarak nitelendirilmesi gerekir. Kanun'da fotografik eserler, karikatürler ve tipler "güzel sanat eserleri" kategorisi içerisinde örneklendirilmiştir (FSEK m. 4). Kanımızca caps'ler de niteliği itibarıyla bu örnekler ile (özellikle de karikatürle)⁵⁶ benzeşmektedir. Ancak caps'i güzel sanat eseri olarak nitelendirmek için bunun estetik de olması yani "göze hoş gözükmeye çabası"⁵⁷ göstermesi gerekmektedir. Göze hoş gözükmeye çabasının eserden anlaşılabilmesi, aynen hususiyette olduğu gibi caps'in salt bir iletişim kurgusu olmaktan öteye geçmesini ve bunun da görsel ile mesaj arasındaki etkileşimin orijinalliyi ile sağlanmasını gerektirir. Gerçek anlamda bir kurgu, mizah, nükte ve benzer şekilde sanat ile harmanlanmış zihinsel beceri içermeyen caps'ler "işlenme eser" niteliğini taşımayacaktır.

Çalışmamızın ilk bölümünde de belirttiğimiz gibi, işlenme eser sahipliğinden doğan hakların kullanılması, istifade edilen eserin sahibinin haklarına zarar gelmemesi şartına bağlıdır. Dolayısıyla işlenme eser niteliği kazanma hususunda gerekli çıtayı atlayabilen caps'lerin dahi FSEK'in sağladığı umuma arz hakkından ya da mali haklardan yararlanabilmesi için istifade edilen eser sahibinin izninin alınması ya da izinsiz kullanımı mümkün kılan alıntı ya da parodi serbestisi gibi istisnaların mevcut olması gerekir. Nitekim "bir başkasının eserinden serbest kullanım hakkı kapsamında yararlanılarak ortaya çıkartılan işlenme eserin asıl eser sahibinin izni olmaksızın da kullanılabilmesi" düzenlemesini getiren Alman Federal Telif Hakları Kanunu (UrhG) m. 24 benzeri bir hüküm FSEK'te yer almamaktadır⁵⁸.

⁵⁶ Zira karikatürlerde de görsel bir figür ile metin kutuları, konuşma ve düşünce balonları gibi yazınsal efektler genellikle bir aradadır (krş. YILDIZ O.A., s. 92).

⁵⁷ Göze hoş gözükmeye çabasının "estetik olma" unsurunun varlığı için yeterli ve gerekli görme hususunda katıldığımız görüş için bkz. USLU, s. 140.

⁵⁸ Serbest yararlanma hakkının Türk Hukuku bakımından da kısmen gözetilebileceği yönünde bkz. ÖZTAN, s. 186 vd.

Kaldı ki ABAD'ın müzikte *sampling* hakkında verdiği, yukarıda izah edilen ve “*remix*” hakkının sınırlarını çizen kararından sonra Almanya’da hâkim olan görüş, bu kararda ortaya konan kriterlerden daha fazla serbest yararlanma hakkı sağlayan (UrhG) m. 24 hükmünün artık uygulanmasına imkân olmadığı yönündedir⁵⁹. Dolayısıyla işlenme eserden bağımsız bir eser gibi yararlanabilmenin tek yolu, istifade edilen eser sahibinden izin almaktan ya da telif hakkına getirilen istisnaların mevcudiyetini somut olayda ortaya koymaktan geçmektedir.

Gerekli izin alındığı ya da istisnalar mevcut olduğu takdirde caps, işlenme eser olarak başlı başına telif hakkından yararlanabilir. Nitekim bir başkasına ait “*Tardar Sauce*” isimli bir kedinin fotoğrafına dair hakları sahibinden devralıp, söz konusu kedinin resmini “*Grumpy Cat*”⁶⁰ adıyla dünya çapında bir caps fenomenine dönüştüren şirketin, caps’leri içecek ambalajları ve t-shirtler üzerinde ticari amaçla kullanan başka bir işletmeye karşı açtığı ve marka ve telif hakkı ihlaline dayandırılan davadan 710.000 Amerikan Doları tutarında tazminat hakkı elde etmesi, şu an dünyada caps’lerin izinsiz kullanılmasına yönelik en ünlü dava olarak bilinmektedir⁶¹.

SONUÇ

Sosyal medyada kullanılan ve başkalarına ait görseller içeren caps’lerin birbirlerinden oldukça farklılık göstermesi; kiminde ciddi bir yaratıcılık ve/veya hicvi ya da mizahi unsurlar göze çarparken kiminin basit bir iletişim aracı olması caps’lerin telif hukukundaki yerine dair son sözün genel geçer bir dille ifade edilmesine engel olmaktadır.

Başkalarına ait telif hakkı içeren görselleri izin almaksızın caps’e dönüştüren ve paylaşan kimsenin bu eyleminin, görsel ile üzerine iliştilen metin arasındaki etkileşimin meşru bir ifade amacına hizmet eder tarzda kurgulandığı caps’ler bakımından “alıntı” niteliği taşıyabileceği akla gelebilirse de “alıntı serbestisi” istisnasının uygulanması FSEK’in mevcut haliyle çok mümkün gözükmemektedir. Zira FSEK’e göre alıntı, eserden esere yapılabilmektedir. Caps’ler ise çoğu kez bağımsız eser niteliğini taşımamaktadır. FSEK’te telif hakkına getirilen “alıntı serbestisi” istisnasının,

---

⁵⁹ SCHONHOFEN, s. 433; ENGELS/LENNART, (<https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=53dd9906-9afd-471b-adf6-6577f94e5de1>, erişim: 26.11.2019).

⁶⁰ Görsel için bkz. (<https://knowyourmeme.com/memes/grumpy-cat>, erişim: 26.11.2019).

⁶¹ Haber için bkz. (<https://www.lotemplolaw.com/2018/02/blog-2/grumpy-cat-wins-copyright-infringement-lawsuit/>, erişim: 26.11.2019).

alıntıyı barındıran içeriğin telif koruması altında bulunan bir eser veya materyal olup olmaması önem taşımayacak şekilde yeniden düzenlenmesi hem AB Hukukuna uygunluk yaratacak hem de dünya genelinde yükselen ve caps'lerin de içinde yer aldığı *remix* kültürünü hukuka uygun ölçülerde canlı tutacaktır.

Dijital çağ ve *remix* kültürü ayrıca, FSEK kapsamında “adil kullanım istisnası” getirilmesini de gerekli kılmaktadır. Zira mevcut ulusal mevzuat, yorum yoluyla yalnızca “eserin karakteristik tarzının taklit edilmesi ya da gülünç bir şekilde eleştiri ya da alay konusu yapılması” anlamını taşıyan parodilere izin vermektedir. Bu anlamla sınırlı olmaksızın ve ticari bir çıkar taşımaksızın eserden izinsiz yararlanılmasını meşrulaştırma fonksiyonu olan adil kullanım doktrini, yeni kültürel gereksinimlere cevap vermekte ve bunun da “adil” şekilde yapılacağını, diğer bir ifadeyle asıl görsel sahibinin manevi haklarını aşırı derecede zedeleyecek ya da mali haklarını sömürecek tarzda yapılamayacağını garanti altına almaktadır.

Gerekli izinlerin alındığı veya istisnaların sağlandığı caps'lerin başlı başına “eser” niteliği taşıdığı kabulü ise caps ile ortaya koyulan düşünsel ürünün salt bir iletişim aracı olmaktan öte, sahibinin hususiyetini yansıtan bir olgu olduğunu ortaya koymaktan geçmektedir. Caps'te kullanılan görsel başkasına ait olduğu için hususiyeti sağlayacak tek unsur görsele iliştilen yazı ve bununla görsel arasındaki etkileşimdir. Yazının da çoğu kez birkaç satırı geçmediği göz önünde bulundurulduğunda, hususiyet taşıyan bir caps elde edebilmenin önemli ölçüde orijinallik ve yaratıcılık gerektirdiği görülecektir. Düşük kaliteli esprilerin, herkesçe her gün kullanılabilen deyim vb. ifadelerin bu çitayı atlaması güçtür.

KAYNAKÇA

- AKSU, Mustafa: “İnternet Üzerinden Yayılan Eserlerde Tükenme İlkesi? (Dijital Tükenme İlkesi?)”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, C. 2, Sa. 1, 2016, s. 1-22. [AKSU, (2016)]
- AKSU, Mustafa: “Eser Taratıcısının Eseri Üzerindeki Manevi Hakları (Eser Yaratıcısı Kişilik Hakkı) ile Genel Kişilik Hakkı İlişkisi Üzerine Bir Deneme”, **Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan Cilt I**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2010, s. 121-158. [AKSU, (2010)]
- AKTAŞ, Özgür: “Bir İletişim Yöntemi Olarak Caps/Memes”, **İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi**, C. 6, Sa. 14, 2016, s. 1-14.
- ARSLANLI, Halil: **Fikri Hukuk Dersleri II, Fikir ve Sanat Eserleri**, Sulhi Garan Matbaası, 1954.
- ATASOY, Kemal: “Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması ve Veri Sahibinin Rızası”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 22, Sa. 3, 2016, s. 269-301.
- ATEŞ, Mustafa: **Fikri Hukukta Eser**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007. [ATEŞ, (2007)]
- ATEŞ, Mustafa: “Sosyal Medya Aktörlerinin Hukuki Sorumluluğu ve Bilhassa Telif Haklarının İhlalinden Doğan Sorumlulukları”, **Fikri Mülkiyet Yıllığı 2013**, ed. Tekin MEMİŞ, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2013, s. 59-113. [ATEŞ, (2013)]
- AYİTER, Nuşin: **Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri**, Sevinç Matbaası, 2. Baskı, Ankara, 1981.
- BAŞPINAR, Veysel/KOCABEY, Doğan: **İnternette Fikri Hakların Korunması**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007.
- BELLİCAN, Cüneyt: “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Açısından Hususiyet Kavramı”, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 7, Sa. 1, 2008, s. 67-90. [BELLİCAN, (2008)]
- BELLİCAN, Cüneyt: “Şeref ve Haysiyetin Korunması, Özel Hayatın Gizliliği ve Sanat Özgürlüğü: Özel Hukuk Açısından Bir Değerlendirme”, **Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan, Cilt I**, İstanbul 2010, s. 535-592.

[BELLİCAN, (2010)]

BONETTO, Giacomo: "Internet Memes as Derivative Works: Copyright Issues under EU Law", **Journal of Intellectual Property Law & Practice**, C. 13, Sa. 12, 2018, s. 989-997.

BOZBEL, Savaş: **Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, On iki Levha Yayınları, İstanbul, 2012.

BOZGEYİK, Hayri: "Fikir ve Sanat Eserlerinde Hususiyet", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 25, Sa. 3, 2009, s. 170-222.

BÖRÜ, Şafak Parlak: "Esra Kararı Işığında Bir Hassas Denge Değerlendirmesi: Kişilik Haklarının Korunması vs. Sanat Özgürlüğü", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 8, Sa. 2, 2017, s.249-296. [BÖRÜ, (2017)]

BÖRÜ, Şafak Parlak: **Fotoğraf Üzerindeki Haklar**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2013. [BÖRÜ, (2013)]

CZYCHOWSKI, Christian: **Handbuch des Urheberrechts**, ed. LOEWENHEIM Ulrich, 2. Baskı, Münih, 2010.

DEMİRCİ, Esra: "Capslerin Manipülasyon Gücü ve Empatiyi Yok Ediş Üzerine Eleştirel İnceleme", **Akademik Platform**, 2015, s. 33-39.

(<https://docplayer.biz.tr/7789548-Capslerin-manipulasyon-gucu-ve-empatiyi-yok-edisi-uzerine-elestirel-inceleme.html>, erişim: 26.11.2019)

DURGUT, Ramazan: "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Tazminat Davaları", **Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan Cilt I**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007, s. 1075-1095.

ENGELS, Stefan/LENNART, Alsace: "EuGH-Entscheidung zum Sampling läutet Ende der freien Benutzung im Urheberrecht ein", 2019. (<https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=53dd9906-9afd-471b-adf6-6577f94e5de1>, erişim: 26.11.2019)

EREL, Şafak N.: **Türk Fikir ve Sanat Hukuku**, Dayımlırlı Hukuk Yayınları, Ankara, 1988.

GERPOTT, Torsten J.: "Artikel 17 der neuen EU-Urheberrechtsrichtlinie: Fluch oder Segen?", **Multimedia und Recht (MMR)**, 2019, Heft 7,

s. 420-426.

GEZDER, Ümit: **İçerik Sağlayıcının ve Yer Sağlayıcının Hukuki Sorumluluğu ve Sorumluluk Muafiyeti**, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2017.

GÜNEŞ, İlhami: **Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, 2015.

HOLZHAUER, Maya Fe: “Copyright and Social Media: What Does it Meme?”, **Northeastern University Law Review**, 2018.

(<http://nulawreview.org/extralegalrecent/copyright-and-social-media-what-does-it-meme>, erişim: 26.11.2019).

KAHYA, Yalçın: “Bir İletişim Aracı Olarak Mizah: Sosyal Medyada Spor Temalı ‘Caps’ Kültürü”, **Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi**, 2018, C. 6, Sa. 15, s. 1020-1030.

KAPLAN, Yavuz: **İnternet Ortamında Fikri Hakların Korunmasına Uygulanacak Hukuk**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.

KAYNAK, Selva/KOÇ Serhat: “Telif Hakları Hukuku’nun Yeni Macerası: Sosyal Medya”, **Cyprus International University Folklor/Edebiyat Dergisi**, C. 21, Sa. 83, 2015/3, s. 389-410.

KILIÇOĞLU, Ahmet: **Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar**, Turhan Kitapevi, 5. Baskı, Ankara, 2019. [KILIÇOĞLU, (2019)]

KILIÇOĞLU, Ahmet: “Eser Sayılmayan Fikri Ürünler ve Eserin Adı ve Alamatleri Üzerindeki Haklar”, **Yaşar Üniversitesi E – Dergisi Özel Sayı (Armağan)**, Vol: 8, 2013, s. 1585-1636. [KILIÇOĞLU, (2013)]

KIRIK, Ali Murat/SALTIK, Rabia: “Sosyal Medyanın Dijital Mizahı: İnternet Meme/Caps”, **Atatürk İletişim Dergisi**, Sa. 12, 2017, s. 99-118.

KÜÇÜKALİ, Canan: “5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanun Tasarısı Üzerine Bir Değerlendirme”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 12, S. 135, 2017, s. 83.

LANTAGNE, Stacey M.: “Famous On The Internet: The Spectrum Of Internet Memes And The Legal Challenge Of Evolving Methods Of Communication”, **University Of Richmond Law Review**, C. 52, Sa. 2, 2018, s. 387-424.

- LÜFT, Stefan: **Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz)**, in: Wandtke/Bullinger, 5. Auflage, Münih, 2019.
- MAIER, Henrike: “Meme und Urheberrecht”, **Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, Praxis im Immaterialgüter- und Wettbewerbsrecht (GRUR-Prax)**, 2016, Heft 19, s. 397-398.
- METZGER, Axel: “Der Einfluss des EuGH auf die gegenwärtige Entwicklung des Urheberrechts”, **Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht (GRUR)**, 2012, Heft 2, s. 118-126.
- ÖZTAN, Fırat: **Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008.
- PATEL, Ronak: “First World Problems: A Fair Use Analysis of Internet Memes”, **UCLA Entertainment Law Review**, C. 20, Sa. 2, 2013, s. 235-256.
- PIROĞLU, Ünsal: “Eserin İşleme Hakkı ve Benzeri Kavramlarla İlişkisi”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 8, Sa. 78, 2013, s. 28-37.
- PÖTZLBERGER, Florian: “Pastiche 2.0: Remixing im Lichte des Unionsrechts”, **Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht (GRUR)**, 2018, Heft 7, s. 675-681.
- SALTIK, Rabia: **Sosyal Medyayla Değişen Mizah Anlayışı: İnternet Memes**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017.
- SCHONHOFEN, Sven: “Die unendliche Geschichte um Metall auf Metall - Urheberrechtliche Zulässigkeit von Sampling vor dem EuGH”, **Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, Praxis im Immaterialgüter- und Wettbewerbsrecht (GRUR-Prax)**, 2019, Heft 19, s. 432-434.
- SULUK, Cahit/KARASU, Rauf/NAL, Temel: **Fikri Mülkiyet Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, 2018.
- TOSUN, Yağın: **Medeni Hukuk, Sözleşme Hukuku ve Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku Açısından Manevi Haklar**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2016.
- USLU, Ramazan: **Türk Fikir ve Sanat Hukuku'nda Eser Kavramı**, Seçkin

Yayıncılık, Ankara, 2003.

UYGUR, Atiye: **Eser Sahibine Tanınan Haklara Getirilen Kısıtlamalar**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004.

YAVUZ, Levent/ALICA, Türkan/MERDİVAN, Fethi: **Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu Cilt 1**, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, 2014.

YILDIZ, Burçak: “Eser Sahibinin Yayma Hakkının Tükenmesi”, **Prof. Dr. Turgut Kalpsuz’e Armagan**, Turhan Yayınevi, Ankara 2003, s. 579-616.

YILDIZ, Ozan Ali: **Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Çizgi Romanlar**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2017.

(<https://imgflip.com/memegenerator>, erişim: 26.11.2019)

(<https://www.bobiler.org/>, erişim: 26.11.2019)

(<https://images.app.goo.gl/gjQpXriRtG6WhHJ4A>, erişim: 26.11.2019)

(<https://www.techdirt.com/articles/20150908/00155432189/getty-images-goes-copyright-trolling-after-meme-penguins.html>, erişim: 26.11.2019)

(https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2015/03/article_0006.html, erişim: 26.11.2019)

(<https://netzpolitik.org/2015/urheberrecht-auf-memes-getty-images-der-socially-awkward-penguin-und-eine-loesung-aus-dem-markenrecht/>, erişim: 26.11.2019)

(<https://www.zeit.de/digital/internet/2015-09/getty-images-urheberrecht-meme-socially-awkward-penguin/seite-2>, erişim: 26.11.2019)

(<https://www.ratem.org/fsek-kanun-taslagi>, erişim: 26.11.2019)

(<https://knowyourmeme.com/memes/grumpy-cat>, erişim: 26.11.2019)

(<https://www.lotempiolaw.com/2018/02/blog-2/grumpy-cat-wins-copyright-infringement-lawsuit/>, erişim: 26.11.2019)

